

ABONAMENTUL.

Un an 120 cor. (60 lei)

1/2 an 60 „ (30 lei)

1/4 an 30 „ (15 lei)

O lună 10 „ (5 lei)

Un nr. 50 fil. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI

Un șir garmond:
odată C. 1:50 a doua
și a treia oară C. 1:20Manuscrise sunt a se
trimite la Redacția
„UNIRII” Blaj.

Ziar național. — Apare în fiecare zi de lucru.

La treptele Tronului.

Noul mitropolit al Blajului a depus eri, la Sinaia, înaintea regelui tuturor Românilor jurământul de fidelitate. În locul jurământului depus până acum de arhierii români de dincoace de Carpați, că vor fi credincioși unui tron străin și unei țări dușmane, noul mitropolit a avut fericirea, pe care n'a avut-o nici unul dintre antecesorii săi, de a jura credința regelui român și Țării românești în limba românească. Și este o întâmplare norocoasă, că cel dintâi arhieru care a săvârșit un act atât de important înaintea regelui României mari este un arhieru al bisericii unite, reprezentantul firesc și legitim al întregii bisericii unite. E parcă un semn al Proniei cerești, care vrea să răsplătească uriașa muncă desfășurată de această biserică în decurs de două veacuri, între cele mai grele și mai neprielnice împrejurări, pentru conservarea și întărirea sufletului românesc și pregătirea marelui prasnac al Unirii naționale de azi. Este o răsplată a multelor și grelelor jertfe adusă de oamenii bisericii noastre pe altarul culturii și vieții naționale românești dela mucenicul fără păreche, Inochentie Micu Klein, care s'a mistuit în cel mai cumplit exil pe care și-l poate închipui mintea omenească, și până la umilul preot de sat, care în izolarea parohiei sale dela poalele muntelui neștiut și necunoscut de vreme a ținut prin munca statornică și mișaloasă de fiecare zi, viuă conștiința națională a poporenilor săi și nădejdea într'un viitor, care trebuia să vină.

Mitropolitul Vasile, prin rostul căruia porbește întregă biserica unită, a spus cu acest prilej M. Sale regelui Ferdinand I, că biserica aceasta credincioasă tradițiilor trecutului va lupta și în viitor cu suprema înordare a energiei sale pentru a vărsa suflet pusean în trupul atât de mult legat de Orient al neamului nostru. Va lupta pentru susținerea și potențarea moralității viguroase acestui neam, care este singura temelie solidă și singura garanță reală a viitorului nostru național în mijlocul destrăbălării haotice de azi și de mâne. Și a spus mitropolitul Vasile M. Sale regelui Ferdinand I, că în biserica aceasta, smulsă din primejdia împotririi dușmane, trăiește un suflet puternic înflorat de dorul de muncă și de luptă, care este azi și va fi totdeauna un stâlp puternic al Tronului și un important factor de cultură și înălțare națională.

Din prilejul acesta ținem s'o declarăm noi, că cu toate amenințările, mai mult sau mai puțin discrete, de asimilare, cari vin din partea reprezentărilor oficiali și neoficiali ai bisericii surori, cu care am împărțit veacuri întregi aceeași viață de suferințe, de visuri și de suferințe, vom rămâne tari și statornici în credința strămoșilor noștri și hotărârea aceasta dărză a noastră va potențata de fiecare amenințare ce ne vine din partea oricui. Vrem să trăim pentru că vom avea puterea de viață clocotind în vinele

noastre și pentru că suntem pătrunși de convingerea, că neamul românesc va avea în viitor mai mare nevoie de noi, decât a avut în trecut. Și vom trăi până atunci, până când va mai exista un popor românesc pe plaiurile aceste; vom trăi, vom munci, vom lupta și vom învinge. De aci înainte vom începe și noi adevărata viață, când puterile nu ni-le va consuma lupta de defensivă împotriva tendințelor de exterminare ale unui stat străin și dușman, ci întreagă desfășurarea energiilor noastre va fi pusă în serviciul muncii rodnice pozitive. Vom produce tot binele de care suntem capabili și vom dovedi prin muncă, însuflețirea și spiritul nostru de jertfă, că suntem un factor indispensabil pentru cultura românească. Și atunci se vor convinge și teoreticienii asimilării de azi, că dacă nu ar exista o biserică română unită ea ar trebui creată.

În celea următoare dăm un rezumat scurt al vorbirii rostite de mitropolitul Vasile cu prilejul depunerii jurământului de fidelitate.

Intâiul Mitropolit al tuturor Românilor uniți din Ardeal, Atanasie, primise la București porunca dela Dositeiu, patriarhul Ierusalimului, ca toată slujba bisericească să se facă slavonește ori grecește, iar nu românește.

Nu s'a dat prilej de atunci până acum nici lui, nici urmașilor să raporteze cu graiul, dacă a ținut ori nu porunca. S'a raportat numai cu fapta. Biserica românească unită, conștie de romanitatea poporului, păstrat-a și în biserică limba românească îmbrăcându-o în haina ei latină și din lumina primită dela frații din Apus împărățiat-a lumină asupra fiilor de acasă. Acestea vine să le spună cu graiul, primului Rege al tuturor Românilor, intâiul Mitropolit român unit din România întregită și să afideze, că biserica unită întocmită și ea întocmai cu poporul: din trupul Răsăritului și din sufletul Apusului, va ținea cu scumpătate la această fire a sa și mergând pe căile bătute, acum larg deschise, va revărșa și pe viitor lumina din Apus.

Măsuri neînțelese. Ziarul nostru a reproduș în numărul de alaltieri informația din Oradea-Mare, că consistoriul unit face dificultăți preoților aleși deputați și senatori, cu gândul de-a împiedeca participarea lor la lucrările Constituantei. Nu înțelegem motivele acestei atitudini a consistoriului oradan deoarece credem, că din Constituanta României-întregite, care va avea să stabilească pentru veacuri întregi legăturile dintre biserică și stat, clerul nostru nu este iertat să lipsească. Greutățile de ordin administrativ bisericesc, cari se vor ivi în urma depărțării preoților din parohii nu pot justifica împiedicarea lor dela participarea intensivă la lucrurile Constituantei. Biserica noastră va avea acolo interese mari de apărare și de susținut, pe cari nu le va putea apăra și susține nime cu convingerea și însuflețirea, cu cari le pot și trebuie să le apere preoții.

Acesta este punctul de vedere al Consistorului blăjan și de-aceea la noi nu s'a pus nici o piedică ci dimpotrivă a fost și este privită cu simpatie participarea clerului la lupta electorală. Ne-am fi bucurat nespuse de mult dacă în chesiunea aceasta, destul de importantă, consistorul oradan ar fi solidar cu celelalte consistoare ale noastre.

Resortul de culte și învățământul religios în școala primară.

— Constatări și reflexii. —

Zilele acestea ne-au adus unele surprize.

Programa analitică pentru școlile primare, apărută de curând la Sibiu, spune următoarele despre „Scopul școlii primare”. Citez literal:

„...să dea o îndrumare corectă atât culturii morale-religioase, cât și celei naționale... pentru formarea caracterului religios-moral al elevilor, spre folosul lor propriu, al bisericii și al patriei” (p. 5).

Spre folosul cărei biserici?

Aflăm îndată la pagina 7 a aceleiaș programe analitice, unde se precizează scopul învățământului religios cu evintele acestea:

„Învățământul religiunii are să introducă tinerimea școlară, pe baza istoriei și a adevărilor religioase morale, în evoluțiunea creștinismului și în special în învățăturile și întocmirile bisericii ortodoxe române, ca la timpul său să poată contribui și ea la dezvoltarea acesteia”...

Așa dar, scopul instrucției religioase în școala primară trebuie să fie introducerea tinerimei în învățăturile și întocmirile ortodoxiei.

Și mai pe șleau se arată aceasta, două pagini mai în jos (p. 9), la Istoria bisericii creștine clasa V. vorbindu-se despre „Desbinarea bisericii apusene de biserica ortodoxă”, ori pe pagina următoare la clasa VI, despre „Apărătorii credinței străbune: poapa Sofronie și poapa Ion din Aciliu”.

Acestea sunt unele din surprizele ce ne-a prezentat „Programa analitică pentru școlile primare”, tipărită nu de mult la Sibiu.

**

N'am avea nimic de observat, dacă cele citate mai sus le-am fi cetit în o programă analitică edată de Consistoriul ortodox din Sibiu. Le cetim însă în „Programa analitică pentru școlile primare de sub autoritatea Consiliului Dirigent” purtând în frunte emblema țării și inscripția „Regatul România. Resortul cultelor și instrucțiunii publice”. În programa oficială a statului nostru!

Ei bine, așa ceva nu se poate trece cu vederea!

Am fi așteptat, ca cel dintâiu protest împotriva acestei programe să-l fi ridicat biserica ortodoxă, fiind vorba în rândul întâiu de ea. Fiindcă însă ea nu are nimic de zis, avem noi.

Mai întâiu nu înțelegem, cum vine statul să impună și precizeze el o programă analitică și pentru învățământul religios? De când e resortul cultelor și instrucțiunii publice autoritate în materie de religiune și morală? Cum vine, deci, să sancționeze el, cu dela sine putere, o formă sau alta de instrucție religioasă și morală? — Iși dau seama cei doi sau trei domnișori, cari astăzi se joacă de-a programa analitică, ce caz de precedentă au făcut prin publicațiunea aceasta? Nu se cugetă oare, că mâne poate să le ocupe locul alții și mai luminați, decât ei, cari pot să pretindă, cu acelaș drept, înlocuirea învățământului religios otodox cu unul laic cu totul; să introducă, cu un cuvânt, așa numita școală laică sau liberă? Ce vor replica atunci detentorii puterii de acum? Nimic, fiindcă ei au arătat mai întâiu, cum se poate amesteca statul în afacerile religioase și morale ale supușilor săi!

Resortul cultelor și instrucțiunii publice, deci, tocmai din considerații religioase mai înalte n'ar fi trebuit să impună și precizeze nici o programă de instrucție religioasă și morală. Aceasta e atacarea singuraticelor confesiuni. Sau doară biserica ortodoxă română e incapabilă să-și întocmească ea o astfel de programă? E nevoie de intervenția statului?

Dar mai sunt și alte considerații!

La pagina 4 a acestei programe analitice cetim: „Ea e întocmită în baza vechiului plan de învățământ, cu modificările provocate de actul unirii naționale dela Alba-Iulia”.

Ceva mai adevărat nici ea se poate!

La Alba-Iulia în 1 Decembrie 1918, ca principiu fundamental la alcătuirea noului stat român, s'a hotărât, între altele, sub punct III, 2 „Egala îndreptăţire şi deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat”.

Noul stat român, pe baza acestei hotărâri, trebuie să fie inter-confesional, nu înhămat la carul unei singure confesiuni române. Şi totuşi ce-am experiat mai sus? Programa analitică face impresia, că e opera Consistoriului ortodox, nu a Consiliului Dirigent din Sibiu. — De când e statul nostru stat ortodox? Aşa înţelege să îndreptuiască organul executiv al adunării naţionale din Alba-Iulia, Consiliul Dirigent, hotărârile ei?

Tot atâta tact şi înţelepciune politică dedeşte programa analitică a resortului de culte şi instrucţiune publică, impunând să se vorbească la istorie în clasa V despre „Desbinarea bisericii apusene de biserica ortodoxă”.

Ei bine, astăzi când se face atâta vâlvă cu latinitatea noastră, astăzi când neamul nostru românesc trebuie să-şi dea mai bine seama ca ori şi când, ce mult a profitat, şi în privinţa politică, pe baza alianţei făcute cu fraţii latini din Occident, astăzi când şi protopopii ortodocşi s'adea, neştiind vorbi cu aceşti fraţi ai noştri în limbile lor materne (franceză şi italiană), improvizează discursuri latineşti, astăzi vine resortul nostru de culte şi instrucţiune publică şi pretinde dela tinerii noştri să înveţe în şcolile primare de sub autoritatea sa, că numai ei, aşa numiţii „ortodocşi” sau „pravoslavnici” sunt creştini adevăraţi, iar celelalte popoare, cu deosebire cele înrudite cu noi (Francezii, Italianii, Spaniolii) sunt pur şi simplu eretice, prin urmare vrednice de compătimit. De când a ajuns minoritatea să se proclame de unică biserică adevărată, condamnând marea majoritate creştină?

Aşa prepară resortul nostru de culte şi instrucţiune publică terenul pentru „Liga Popoarelor” ori pentru „Uniunea Latină Universală”, la care ne gândim mai ales?

Închipuiţi-vă, ce impresie plăcută ar face asupra fraţilor noştri latini din Apus, dacă ar traduce cineva în franţuzeşte această „Programă analitică” şi ar tălcului-o în modul următor: Români, fraţii voştri latini din orient, pe cari voi, Apusenii, atât de mult i-aţi sprijinit în împlinirea idealului lor naţional, la orele cele mai însemnate ale învăţământului lor primar, la orele de religie şi morală, învăţa oficial, din porunca stăpânirii lor, că numai ei sunt creştini drept măritori, iar voi, Apusenilor, nişte bieţi rătăciţi, la cari n'a pătruns încă lumina soarelui. Tot clerul şi poporul vostru, începând dela cel mai smerit cleric ori călugăr şi până la vârhovnicul creştinătăţii, Papa dela Roma, s'a abătut şi a rătăcit mult dela calea adevărului. Pentru ce nu vă faceţi şi voi creştini drept măritori? Urmaţi cu toţii exemplul marelui Vladimir Guetée, caşi care n'a existat un mai mare geniu pe faţa pământului! Şi aşa mai departe.

Inexplicabil de nedreaptă e însă Programa faţă de noi, Români uniţi cu Roma. Ne gândim la ceea ce programa numeşte „Apărătorii credinţei străbune: Popa Şofronie şi popa Ion din Aciliu”. Cine cunoaşte cât de cât istoria bisericească a Ardealului, ştie ce epocă tristă ne amintesc aceşti doi preoţi, agenţi ai pravoslaviei sârbeşti şi ruseşti şi începători ai războiului fratricid între Români. Popa Ion din Aciliu, după ce alungase pe preoţii uniţi din o mulţime de sate româneşti, aparţinătoare de present judeţelor Sibiu şi Alba inferioară, a fugit la Carloveş şi de aci în Rusia, ca să-şi apere Pielea, când a fost chemat să dea samă de faptele sale. — Celalalt (popa Sofronie) era om de fire aspră şi turburată, cum zice Petru Maior (Istoria bis. Rom. p. 110.) şi predică neunirea „numai cu gura, ci şi cu bota” (măciuca.) Intr'atâta degenerase ura sămănată între Români ardeleni de aceşti doi popi, încât se puză adevărat războiu civil. S'au întâmplat cazuri foarte triste, că unii oameni instigaţi de Sofronie şi tovarăşii lui îşi desgropară chiar şi morţii îngropaţi de preoţi români uniţi şi-i îngropară din nou cu preoţi români neuniţi. (Vezi Dr. Augustin Bunea, Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiu Novacovici. Blaj 1902) — Şi aceşti tulburători ai poporului nostru sunt numiţi „apărătorii credinţei străbune” şi sunt aduşi de model tinerimei încă din şcoala primară? Îşi dă seama resortul nostru de culte şi instrucţiune publică, ce patimi s'gândără, proclamând pe cei doi agenţi sârbi şi ruşi drept apărători ai credinţei străbune? Întrebăm, apoi, este oare oportunitate să vină cu programe de acestea însuş resortul cultelor acum, când statul nostru românesc abia s'a consolidat şi are cea mai mare nevoie de cooperarea armonică a tuturor cetăţenilor săi, dar în deosebi de a Românilor, fără deosebire de confesiune religioasă?

Încă odată, deci, nu am avea nimic de observat, dacă cele citate mai sus le-am fi aflat în programa analitică a vre-unui consistoriu ortodox; le aflăm însă, durere, în însăş programa oficială a resortului de culte şi instrucţiune publică: aşa dară, prezintă, oarecum, o sancţiune oficială şi o responsabilitate deosebită pentru starea de spirit generală.

Mai sunt şi alte greşeli mari în sus numita programă. Mat remarcăm în trecut numai una. Pregătirea învăţământului religios propriu zis, programa oficială crede, că mai bine se poate face cu istorioare profane şi poveşti populare decât cu cele biblice. O greşală, pe care de mult a constatat-o pedagogia europeană. Dacă catihetul va povesti istorioarele „Mama şi Ieşi”, „Capra cu trei iezi”, „Cei trei fluturaşi” ş. a. ce va povesti învăţătorul?

Dar observările acestea nu trebuie să le facem noi, ci catihetii ortodocşi

* * *

Ceea ce cerem noi este ca, resortul cultelor şi instrucţiunii publice să revoace programa publicată şi să tipărească una nouă, în care să nu fie nici un fel de îndrumare cu privire la instrucţiunea religioasă şi morală a elevilor, ci întreagă chestiunea aceasta atât de gingaşă şi complicată s'o lase în grija singuraticelor confesiuni.

Atât.

Stesichoros.

Năsbătil. „Adevărul” dela Bucureşti înşiră între „Aleşi Ardealului” pentru Constituantă pe „Dr. Ioan Micu Moldovanu” publicând şi fotografia Marelui binefăcător al culturii noastre naţionale fost membru ordinar al academiei române I. M. Moldovanu, mort în toamna onului 1915. „Adevărul” spune cetitorilor săi, că acest „deputat al Ardealului” s'a născut în Varfalău (?) la 1883 şi că după moartea lui Gb. Barişiu „a fost membru al asociaţiunii transilvănienice pentru literatura română şi cultura poporului român”.

Răm ne cunoaştem fraţii, ale Mille, deşi trăim de-un an de zile în România-Mare!

O propunere.

În Cluj şi pretutindeni să schimbă numirile străzilor — dându-li-se o numire semnificativă vremurilor noi, cari ne stăpănesc.

Numai în Blajul nostru istoric încă nu s'a luat din partea reprezentanţei comunale — o hotărâre, de-a schimba numele străzilor şi a le boteza în chip românesc. „Strada Lungă”; „strada Plăcintelor”; „strada Tipografiei” etc. credem, că nu au pentru trecutul Blajului nici o însemnătate istorică, pentru a rămânea cu vechea numire pentru vecii vecilor.

Avem atâtea figuri mari în trecutul cultural al Blajului, că ar fi o impietate din partea noastră dacă în faţa vremilor schimbate nu am şti venera după vrednicie amintirea acelor mari bărbaţi, cari prin numele lor au imprumutat aureola de glorie a Blajului din zilele noastre.

Blăjenii cei de azi să dovedească cu demnitate, că ştiu oinsti după vrednicie amintirea marilor bărbaţi din trecutul Blajului!

Z.

Extras din ordonanţa

Nr. 21 şi 25 (modificată)

1. Vor fi consideraţi ca infractori;
a) Acei cari fără rea credinţă prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, ştiri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operaţiunile de războiu, situaţia şi dislocarea trupelor, dispoziţiunile autorităţilor militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracţiune se va judeca şi condamna de pretori în prima şi ultima instanţă, cu închisoare până la un an şi cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârşit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Informaţiuni.

— Ministrul de Interne din Bucureşti face cunoscut următoarele: Timpul scurt ce ne desparte până la deschiderea parlamentului nepermiţând

a trimite permisele de liberă circulaţiune pe C. F. R. domnilor deputaţi şi senatori, acest departament a intervenit la direcţiunea generală a C. F. R. care a ordonat staţiunilor de cale ferată ca să permită călătoria dlor deputaţi şi senatori pe baza certificatelor de alegere, eliberate de birourile centrale electorale.

— **Loialitatea aristocraţiei maghiare.** În zilele trecute s'a petrecut un important act politic, care merită să fie remarcat. Un însemnat factor politic al Ungurilor, Baronul Samuil Josika, fostul preşedinte al Casei magnaţilor, — a călătorit la Bucureşti şi a făcut declaraţii de loialitate către statul român în numele magnaţilor unguri din Ardeal.

Baronul Josika, cu acest prilej, a avut întrevederi cu dnii Brătianu, Tache Ionescu şi alţii.

— **Ce putem învăţa dela Bulgari?** Primind pe ziaristii din Sofia, preşedintele de consiliu bulgar dl Al. Stambuliski le-a declarat:

„După pedepsirea autorilor războiului, va veni rândul speculanţilor. Am convingerea că imediat ce în fiecare oraş şi sat din ţară, vom spânzura în public unul sau mai mulţi speculatori, traiul se va efteşi în mod simţitor. Şi o vom face!”

Cu adevărat că numai acesta e singurul leac împotriva speculatorilor, cari şi soldaţi atâtea familii au nefericit. Dacă pentru moartea unui singur om ucigaşul e pedepsit cu moarte, ce pedepsă merită speculatorii fără suflet, cari omoară nu unul ci mii de oameni?

— **Funcţionarii publici cu examen de maturitate se pot înscrie la facultatea de drept din Cluj.** Relativ la propunerea decanatului facultăţii de drept din Cluj Nr. 67/919 resortul de culte şi instrucţiune publică, având în vedere împrejurările extraordinare ale vieţii de stat, a hotărât, ca funcţionarii publici cu examen de maturitate gimnazială să se poată înscrie, ca studenţi ordinari la aceia facultate, cu condiţia, ca să aibă şi învoirea autorităţii, în serviciul căreia funcţionează.

— **Greva dela Poştă.** Greva dela poştă continuă. Spiritele sunt foarte agitate în urma măsurilor de represiune luate de guvern şi cari constau în ordinele de mobilizare a greviştilor şi înlocuirea lor cu ofiţerii de geniu.

În acelaş timp se agită ideea unei greve de simpatii la C. F. R. şi alte instituţii ale statului.

Din sorginte oficială se afirmă că corespondenţele telefonice şi telegrafice, n'au fost întârziate, întrucât direcţiunea generală a poştelor dispune de funcţionari cari nu s'ar fi solidarizat cu greviştii şi de alţii aduşi din provincie.

Pentru distribuirea corespondenţei, direcţia poştelor este hotărâtă să întrebuiţeze jandarmi pedestrii şi soldaţi.

— **Prizonierii luaţi de Români dela Unguri.** — Guvernul român luase dispoziţiunea de a pune în libertate prizonierii pe cari trupele române li prinsese cu ocaziunea ultimelor operaţiuni militare în contra armatelor lui Bela Kun. Temându-se însă că aceşti prizonieri să nu fie obiectul persecuţiunilor politice din partea guvernului actual din Ungaria, întru'un scop umanitar, comandamentul român a decis să încredinţeze pe aceşti prizonieri comisiunii militare interaliate în Budapesta.

MAI NOU.

Din Sinaia ni se telegrafează înainte de încheierea foii: Noul mitropolit al Blajului, Dr. Vasile Suciu a sosit aici aseară. La gară a fost aşteptat de un adjutant regal şi de un funcţionar superior al Ministerului Cultelor, cari l-au condus la Palat, unde noul mitropolit îşi are locuinţa. La sosire Garda Palatului a dat onorurile reglementare. Azi la ora 12 mitropolitul şi delegatul Consiliului Dirigent au fost conduşi de un adjutant regal, şi de un înalt funcţionar al Ministerului de Culte în sala de recepţii unde au fost primiţi de Ministrul cultelor. Peste câteva minute se anunţă sosirea Maiestăţii Sale. Ministrul de culte prezintă pe noul mitropolit, care are să depună jurământul ţinând cu acest prilej vorbirea publicată — în rezumat — la alt loc al ziarului. După depunerea jurământului Maiestatea Sa a ţinut cercele.

Redactor responsabil: Dr. ZENOVIE PĂCLIŞANU

Numărul cenzurat de: V. Suciu.